

E. Adamič:

Deset let „Novih Akordov“.

Menda niti urednik sam, dr. Gojmir Krek, 1. julija 1901, ko je poslal prvo številko „Novih Akordov“ med Slovence, ni mislil ali upal, da bodo isti letos stopali, in sicer krepko, samozavestno, v dvanajsto leto svojega obstanka. Saj smo videli, kako je bilo z Gerbičevo glasbeno „Zoro“ in drugimi enakimi poskusi. In če ne bi imel Krek Schwentnerja in Schwentner Kreka tako trdno ob strani, pa bi Novi Akordi že davno izzveneli. Naše občinstvo na noben način ni krivo, da so še tu. Kolikokrat mi je tožil Schwentner, pa tudi g. urednik o prirojeni brezbriznosti naših časopisov, ki so Nove Akorde malodane popolnoma ignorirali, o naših pevskih društvih, ki niti nočejo vedeti o njih, o naši glasbo ljubeči inteligenci, ki dostikrat list pač sprejema, a ga ne plača. Niti danes še ni mnogo drugače, četudi ne dosti boljše, saj si sedaj slovenskega pevca niti ne morem misliti, ki bi Novih Akordov, četudi le po imenu ne poznal.

Koliko glasbenega dela leži v desetih letnikih Novih Akordov, koliko skrbi in prečutih nočnih ur urednikovih! In čudo, vse kaže, da bo to delo obrodilo lep zdrav sad in tudi naši upi se čimdalje bolj uresničujejo . . .

Že deveto leto je mogel urednik vsaki številki lista dodati glasbeno-književno prilogo, ki je bila nujno potrebna in ki je pisana tako, da jo mora čitati z zanimanjem celo vsak glasbeno nenaobražen človek. Vsaka številka je zgodovinski donesek k naši slovenski glasbi. Dokaj nas se je do tedaj zbralo že ob vznožju in na pohodu na vrh prihajajo vedno novi, vsi mladi in zdravi in lepa četa nas je že in gotovo bo dosežen oni skoro nedosegljivi cilj v sinji višavi, o katerem piše urednik v prvi glasbeno-književni prilogi.

Morda ni odveč, ako si pogledamo uspeh desetih let Novih Akordov. — Od meseca julija 1901, do prve številke enajstega letnika so bile v Novih Akordih objavljene 104 skladbe za klavir dvoročno, 2 za klavir štiroročno, 90 skladb za en glas in klavir, 6 za dva glasova in klavir, 5 za gosli in klavir, 7 za orglje oziroma harmonij, 10 četverospbevov, 2 skladbi za mešani zbor in orglje, 59 moških zborov, 1 skladba za bariton, moški zbor in klavir, 3 ženski zbori, ena skladba za glas, gosli in harmonij ali klavir, 2 za tri ženske glasove in klavir, ena za mešan zbor in klavir, ena za moški zbor in bariton-solo, ena za en glas in orglje ali harmonij,

60 mešanih zborov a capella, dva ženska zborā s klavirjem, en solo z mešanim zborom, en moški zbor in tenor-solo, ena skladba za harmonij in klavir, en ženski četvèrospev in klavir, en moški zbor s tenor- in bariton-solom, en komad za orglje ter en za gosli in orglje. Vsega skupaj torej ogromno število 364 različnih skladb, z enajstim, že izišlim letnikom okroglo 400 glasbenih del, ki so res vredna tega imena, za kar jamči urednik, kot eden izmed najboljših, ki so pisali v Nove Akorde. Vsa slovenska glasbena literatura vseh let pred Novimi Akordi ne obsega menda tolikega števila skladb, prav gotovo pa ne dosega notranje vrednosti teh. Koliko je v tej zlati jami še nedvignjenih zakladov! Ako bi rekel, da se je izvajala desetina kjerkoli javno, pa sem se skoraj zlagal. Pa poslušajmo naše pevce in pevovodje, ki javkajo in tarnajo, da nimajo ničesar, kar bi izvajali. Raje sede na starih obnošenih in oguljenih, četudi po svoje vrednih zborih, kot bi se lotili kaj novega. Komodnost, nezaupanje, neznanje so navadne ovire tega resničnega dejstva.

Poglejmo po skladateljih te množine glasbenega gradiva. Devetinpetdeset jih je! Naj naštejemo po mojem mnenju v abecednem redu vsaj glavne. To bi bili n. pr. Dev Oskar, Dugan Franjo, Ferjančič Franjo, Foerster Anton, Gerbič Fran, Hoffmeister Karel, Ipavec Benjamin, Gustav in Josip, Jenko Davorin, Jeraj Karl, Krek Gojmir, Lajovic Anton, Mirk Vasilij, Novak Vilko, Parma Viktor, Pavčič Josip, Premrl Stanko, Prochazka Josip, Ravnik Janko, Rosenberg-Ružič Vekoslav, Sattner Hugolin, Savin Risto, Svetek Anton, Schwab Anton, Vilhar F. S., Zajc Ivan pl., in ker človek ne sme biti prepreponižen — še jaz. Poleg teh, katerih mnogi zavzemajo med nami odlična mesta, so se poskušali še mnogi drugi, katerih je marsikdo, žal, prezgodaj utihnil, izgubil pogum ali se polenil. Za vsakega je škoda; kajti čim več nas je, hitrejše in uspešnejše mora iti delo od rok in cilj je še daleč.

Nemogoče mi je govoriti o vseh zgoraj navedenih, saj je Ljublj. Zvon po možnosti skrbel za oceno vsake posamezne številke vseh letnikov; vendar ni odveč, ako poskusim orisati glavne reprezentante slovenske glasbe v njih značilnih lastnostih s kratkimi besedami.

Prvi v vrsti kot stvaritelj lista je dr. Gojmir Krek. V desetih letnikih sem našel 47 njegovih skladb. Tu so klavirske skladbe, skladbe za samospeve, zbori, mešani in moški i. t. d., vse dovršene, točno premišljene, harmonično, melodično, oblikovno, kontrapunktično velezanimive stvari. Za marsikoga trdi orehi, a zlati! On je

prvi z Lajovcem v Slovencih ubral nova pota, strl prepričanje v Nedvedsko zveličanje z močno roko in ukazal naprej! Začudili smo se sprva vsi, malokdo je veroval in razumel, danes pa je zmagal! Predvsem goji Krek solospev. „Iz vseh grobov ta večnost“, „Jaz nimam več palm“, „Na Tvoje zdravje, Berta“, „Predsmrtnice“, „Šum vira in zefira“ itd. itd., vse so, kakor izklesane iz enega kosa, plemenito moderne, nikjer ne pretirane, prav kakor Krek sam!

Tu ni mogoče izbirati med boljšim in najboljšim. Rad bi imel vse te solospeve v enem zvezku! Njegovi zbori so kaj težavno izvedljivi. On piše za najizvežbanejše pevce, zato se ni čuditi, če ga ni na vzporedih šibkejših pevskih društev: dokaz, da ne išče popularnosti, da dajo duška in izraza svoji osebnosti ne meneč se za nikogar. Izmed moških zborov naj omenim „Bratje v kolo se vstopimo“, „Barčica“, no, in „Studenček“, pa sem na koncu. Krek, kakor tudi Lajovic, ne piše rad za moški zbor. Kakor da mu je obseg istega pretesen, kakor da se v njem ne more razmahniti. Drugi prihajamo šele polagoma nato. Vendar so vsi trije zbori odlični, zlasti prvi in drugi. Manj skop je z mešanimi zbori. Prvenstvo gre pesmi „Blagor jim“, „Duhovni pesmi“, „Kanglici“ in „Srbski narodni“, izmed katerih do danes menda še niso peli nobene. Pač pa sem slišal že manjše, kakor n. pr. „Vabilo“, „Taila“, „Tam na vrtni gredi“ i. t. d. Iz lastne izkušnje vem, koliko je dela ž njimi; tem večje veselje pa vzbuja pevovodji in pevcem srečno izvršena naloga. Velik del Krekovih skladb zavzemajo daljše in krajše stvari za klavir, ki zahtevajo ne samo tehnično trdnega igralca, temveč tudi globokega misleca. Vendar so tu tudi skladbe, ki so nastale iz potrebe; saj je moral Krek gotovo mnogokrat mašiti prazne luknje v listu. Ni se čuditi torej kaki koračnici, francoski polki ali polki mazurki, kjer se pokaže Krek tudi ljubeznivo-šaljivega, vendar nikoli ne vsakdanjega. Zlasti v klavirskih delih zna pokazati Krek, da visoko čisla Bacha, katerega sam nujno priporoča vsakemu resnemu ljubitelju glasbe.

Krek je danes tako svež in čvrst v svojem ustvarjanju, kakor je bil iz vsega početka. Pri njem ne opažam mladostne, neokretne dobe, počasnega razvijanja. Vstal je in je bil! A ne samo glasbeno, tudi glasbeno - književno deluje. Vsa glasbeno - književna priloga Novih Akordov je skoro izpod njegovega peresa. Z mravljijsko pridnostjo nabira, razpravlja, resno opominja, svari, ocenjuje, prijazno in ljubeznjivo razlaga, hvali in uči. Tudi se ne boji nikake zamere. Vsaka beseda je duhovita, plastična, nepremakljiva. Z Gojmirom Krekom

je napačila Slovincem lepša glasbena doba. Njemu najprej in prva čast!

Enakovreden sodrug mu je Anton Lajovic. Ni sicer tako plodovit kakor Krek, a zato velikopoteznejši. Vsako objavljeno delo je dragocen prispevek k slovenski glasbi. Naštel sem 16 njegovih skladb. Po večini so, kakor pri Kreku, samo-, dvo- in trospevi s klavirjem, ena skladba za klavir štiriročno, prirejena po orkestralnem delu. To je njegov orkestralni prvenec Adagio! Še ena za klavir dvoročno in edin mešani zbor „Z dalnjega je morja“, vsled katerega se je že marsikdo popraskal za ušesi.

Lajovic hodi svoja pota, samotna, nerazumevan, od neumnežev zaničevan, od zavidljivcev zasmehovan, od prijateljev občudovan. Kaj njemu za zabavljanje, kaj za hvalo! Našel je končno interpreta v Rijavcu, ki nam ga bo šele pokazal, četudi je že dolgo med nami, v vsej njegovi globoki lepoti, mavričnem blesku in sladki melodiki. V Lajovčevih skladbah ni nič razposajenega, šaljivega, niti ne laskavega. Ves je nežnočuten, mehak, tajen, sanjav, globok kakor jezero. Pevce straši navidezna nepevnost njegovih pesmi, spremljevalce orkestralno ubran klavirski part. In vendar leži v obeh delih suho zlato. Naš prvi sinfonik je, a neradodaren, ponosen, hladen. Neizprosni ocenjevatelj in sarkastičen se zna krvavo norčevati, če mu ni kaj pogodi. Čitati njegove ocene v glasbeni prilogi je prava slast. Zaviše si rokave, pa reže in trga, da te je kar strah. In tega nam je bilo treba: neusmiljenega biča, bodečih udarcev! Zdi se, kakor da pojde prej in rajše zgrda kakor zlepa. In to bo Lajovčev triumf. Njiva, ki sta jo začela orati on in Krek, obeta vedno bogatejši sad.

Takoj v prvem letniku najdem imena treh Ipavcev, Gustava, Benjamina in Josipa. Težko smo si še nedolgo mislili petje brez Ipavcev, Ipavcev brez petja pa sploh ne. Dva, Gustav in Benjamin, sta Nove Akorde zapustila; v polni radosti ustvarjanja sta legla v grob. Benjamin je štel ob zibeli Novih Akordov skoro 72, Gustav pa 70 let. Niti trenotek se nista pomišljala prihiteti v vrsto mladih delavcev ter ž njimi tekrovati z mladeniško živahnostjo. Benjamin, izmed vseh Ipavcev najplodovitejši in najnadarjenejši, je še v Novih Akordih obelodanil 25 skladb, Gustav štiri. Poslednje skladbe pričajo o neugnani marljivosti in neizčrpljivi iznajdljivosti obeh. Zlasti Benjamin se je razvijal in vedno nanovo presenečal do zadnjega diha. Izguba Ipavcev pa ni zadela samo Nove Akorde, ampak ves slovenski narod, ki jima more prej ali slej vsaj po smrti

pokazati svojo hvaležnost. In zopet so bili Novi Akordi, ki so z navdušenjem pozdravljali in podpirali misel na spomenik Ipavcema. Kdaj se neki uresniči?

Skladbe Ipavcev so raztresene po vsem slovenskem svetu. Hvaležnost nas vseh si pridobi tisti, ki jih izbere in nanovo izda. To bi bil najlepši spomenik in za vse pevce najdragocenejši.

Prvi letnik se ponaša nadalje s Foersterjem, Gerbičem in Jenkom, našo najstarejšo, častljivo trojico. Vsi trije pa so Novim Akordom zvesti še dandanes. Zlasti čudoviti Gerbič je čimdalje mlajši. Ob njegovi sedemdesetletnici mu je v znak občudovanja urednik posvetil celo 5. številko 10. letnika. Foerster ima v teku desetletja v listu štiri, Jenko dve, Gerbič pa devetnajst skladb. Morda ni niti na mestu, da bi govoril o glasbenem imetju in delovanju teh mož. Vsi vemo kaj so nam; globoko jih spoštujemo, čudimo se njihovemu znanju in želimo jim krepkega zdravja, veselja do dela in hvaležnosti. Najžilavejši izmed vseh treh se mi zdi Gerbič, ki še v srebrnih letih neupehano dela in se vedno nanovo uči, ki hoče ostati mlad med mladimi, prvi med prvimi. Ne samo glasbeno, tudi književno prispeva k zanimivosti lista; piše dragocene spomine, ki bodo služili prihodnjemu Rákuši slovenskega petja kot dobrodošel vir.

Tudi slovenski kontrapunktik Fajgelj je že v večnosti. Njega smo cenili vsi premalo. Da ne bi bil šel z Ipavci, pa bi se ga danes gotovo krepkeje oklenili, saj smo se spametovali že nekoliko in izpregledali.

Ker sem še pri starejših, omeniti moram Vilharja in Zajca. Sploh so se naši sosedje Hrvatje radi odzvali Krekovemu vabilu ter pridno sodelujejo pri listu. Tako srečamo Srečka Albinija s tremi skladbami, Dobroniča z eno, tehtnega Dugana s štirimi, Vilka Novaka z dvema, Koranskega z eno in elegantnega Rosenbergružiča s štirinajstimi skladbami. Najtemeljitejši izmed vseh je nedvomno Dugan, a najbolj simpatičen Ružič. Njegova „Sonata“ ni sicer najvzornejša, a je široko zasnovana in prvo tako delo med nami. Valčki so briljantni, moški zbori krepki in originalni.

Tudi Čehi, v prvi vrsti učitelji „Glasbene Matice“ v Ljubljani, so radi sodelovali pri listu. Prochazka prvači z 31 odličnimi skladbami, ki so njemu in Novim Akordom v ponos. Žal, da je z odhodom iz Ljubljane zapustil tudi našo slovensko muzo. Njegovi samospevi so kratki, klavirske skladbe po formi in vsebini odlične, zlasti ciklus „Karneval“ in pet „Silhuet“. Med moškimi zbori nado-sežna je „Moravska narodna“, ki je pa še nisem videl nikjer na

programu; saj ni tako težka. Prochazka je šel v lepšo in hvaležnejšo bodočnost, kakor Hoffmeister, ki je zapustil v Novih Akordih štiri skladbe. Izmed Čehov srečam v Novih Akordih še Feixa, Juneka, Polaška in Vedrala. Foersterja si lastimo Slovenci in mislim, da nam ne bo nasprotoval.

V prvem letniku ima Karl Jeraj čedno gondoljero „Lepa Vida“. Najbrž je to le košček melodrama, ki smo ga slišali pri koncertu ljubljanske „Glasbene Matice“ in ga bomo čuli sedaj tudi v Trstu.

Oskar Dev — štiri skladbe ima do lanskega leta v Novih Akordih — je ljubezniv umetnik. Njegovi sveži in naravni osebnosti se ni moči upreti. Lahko mu teče melodija in takoj vjame in omami poslušalca. „Mak“, kako je srčkano poreden! In „Ptička“! „Vzdih“ štejem med najboljše njegove samospeve. Težaven, a truda vreden je moški zbor „Kvišku plava“, še mnogo boljši, naravnost vzoren pa moški zbor „Še ena“, ki je v 11. letniku. Prav gotovo se zaljubiš vanj, ako ga slišiš.

Nič manj simpatičen ni dr. Anton Schwab. Sorodna sta si nekako: oba raje vesela nego otožna, s skoro enako osebno noto, naravni duši, nikdar preveč lišpava, pa tudi ne nasilna. Špecialiteta Schwabova so zbori lahkih, celo plesnih ritmov, spominjajoči na neprisiljen narodni ton. Lahna je serenadica „Moji devojčici“, otožno prisrčno „Slanico“ in še drugi dve Resmanovi „Zdaj sam le sem zahajam“ in „Dekletce, podaj mi roko“. Schwabu ugajajo lahko umljiva, preprosta besedila. Prednost pred vsemi osmimi skladbami, ki sem jih dobil v Novih Akordih, bi prisodil moškemu zboru „Večer na morju“. Bojim se, da ne bi Schwab Novih Akordov zapustil, kajti že nekaj časa sem ga pogrešam med sodelavci — zelo nerad, gotovo!

Srčno sem pozdravil p. H. Sattnerja. Njegova dva samospeva „Peča“ in „Ribička“ sta dokaz njegovega mladostno zdravega glasbenega značaja. Kako to lahko in logično teče! Kako samosvoj je Sattner! Suverensko odklanja harmonske efekte modernih, ničesar jim noče koncedirati. Kontrapunktika Bachova mu je vzor. Stanko Premrl pa hodi pota modernejšega, a vendar zmerneza Griesbacherja. O lahkotnem obvladanju prostejše melodične peljave in harmonike priča vseh trinajst skladb Premrlovih, ki jih je objavil v desetih letnikih našega zbornika. Njegova melodična črta je široka. Edina „Sonatina“ in deloma „Fuga“ spominjata šole. Plodovit je in priden, da je čudo. Kar je napisal za Nove Akorde, je le pičel del njegovih skladb. Nekateri zbori so mogočno učinkoviti: glej „Pesem žer-

javov“, „Kedar tiha žalost“, „Trojno gorje“; „Lilije“ sem slišal v Ljubljani. Z veseljem se jih še spominjam. Vendar pa Premrl ni pri naših zborih priljubljen. V sedanjih naših pevskih razmerah pa je to le poklon zanj, kajti ne hodi razhojena pota, ne išče ljudske hvale. V svojem naziranju je strog, korekten je od pete do glave. Morda bi to ne bil tak greh, če bi kdaj zagrešil kako nespodobno kvinto. Premrl se še razvija; obeta obilo užitkov, velikih stvari.

Med trojico duhovnikov-skladateljev spada še Fran Ferjančič, ki je z osmimi deli pokazal lep talent. Skladbe so izključno moški in mešani zbori. Nekaj časa se kaj redko oglašja. Zbora „Oj slovenska zemljica“ in „Zvončku“ sta se hitro priljubila, pa tudi ostali so kaj lepi in petja vredni. Prav nujno opozarjam pevovodje nanje.

Krepka podpōra listu bi lahko bil Ignacij Hladnik, ki se je oglasil le trikrat, ravno tako Parma, naš slovenski kralj valčkov in koračnic. Pozabiti pa ne smem njegovih lepih samospevov „Poslednja noč“ in „Projekt“.

Med znanimi so imena: Pahor, Rožanec, Vedral, Juvanc, Komel, Laharnar in Leban. Vsi so se sicer redkokdaj oglasili, a to večinoma srečno in ugodno. Zlasti Juvanc in Rožanec zaslužita pozornost.

Savin Risto je bil prva leta jako marljiv sotrudnik. V treh letih je izšlo trinajst njegovih del za klavir, samospev in zbor. Savin je temeljito izobražen muzik, četudi nekoliko hladen in tuj. Tehnično pogumen je vseskozi. Uvaževanja vredna je balada „Skala v Savini“, prav dobri so zbori „Ponočni stražnik“, „Tehtni vzrok“ in „Zori rumena rž“, ki jih pa menda nikjer ne pojo, četudi so vredni več, kakor ducati drugih.

Anton Svetek je objavil štiri skladbe: dva zbora in dva samospeva. „Izgubljeni cvet“, še bolj „Vojakova ljubica“ sta moderna, polna zbora v lepi obliki in zanimivi izpeljavi. Izmed samospevov mi „Svetla noč“ ugaja bolj, nego nekoliko pusti „Na poljani“. Pričakujem, da se oglasi v novem desetletju pogostejše.

Z veseljem omenjam Druzoviča in Berowa (Berana?); oba imata v Novih Akordih po troje skladb. Druzovič je boljši glasbeni pedagog, drugi boljši skladatelj. Druzovičeve glasbene razprave vzbujajo v pedagoških krogih zasluženost pozornost. Berow se, žal, zelo poredkoma oglašja. Oba zbori: „Madrigal“ in „Vesna krasnaja“ sta veleznamenita, prav posebno lep pa je basovski samospev „Podoknica“. Vse tri skladbe kažejo izredno kontrapunktično znanje skladatelja in vestno poglobljanje v besedilo. Znano mi je, da ima

Berow, Čeh po rodu, mnogo večjih del, s katerimi pa' ne more na dan.

Saša Šantel je velik dobrotnik Novih Akordov. Narisal je za list lepe inicijalke, vinjete in naslove. Ljubši mi je Šantel risar, kot Šantel komponist. Ne morem si misliti, da bi mogel kdo dvoje umetnosti enako dobro obvladati. Glasba mu je najbrž le postranski šport, kakor marsikateremu drugemu. Vendar pa je talentiran entuzijast in njegove skladbe so majhne, nežne stvarice, pesmice za razkošni somrak, dvogovori ljubečih.

Pridem do najnovejših. Mirk Vasilij je plodovit in skrben glasbenik. Poznam ga in vem, da je njegovo znanje temeljito. Ko se otrese narodnih reminiscenc, ki so pa včasih preračunjene, bo ostal samsvoj, krepak glasbeni značaj. Samospev „Kateri Kerub“ je originalno zasnovan; četverospeva „Katrice“ in „Na trgu“ sta zelo lepa, zlasti zadnji. V enajstem letniku pa najdem že šestero skladb, ki pričajo, da se ne motim v svoji sodbi.

Šmigovec Viktor in Zepič sta še neokretna, negotova. Niti o prvem, še manj pa mi je o drugem mogoče izreči kaj konkretnega. Urednik lista jim bo pokazal pravo pot, kakor jo je kazal meni, ki sem prišel k njemu še kot mlad in z mahom pokrit ptič in kakor jo kaže mnogim, ki iščejo sveta pri njem.

Ostane še Janko Ravnik, naš najmlajši in najnadebudnejši. V zadnji številki desetega letnika se je oglasil prvokrat in kar z močno pestjo je udaril in podrl šablonsko formo, stare, naduhe polne harmonijske oblike ter na mah zatiumfiral. Krog njegovih somišljenikov je kajpada najintimnejši, ali v bodočnosti ga bo, četudi siloma razširil. Da bi se le preveč ne odtujil, kakor se rado zgodi onim, ki bivajo predaleč od domovine in ne slišijo več mičnih pripovedk starega dedka. Morda je njemu usojeno, da ponese prapor naše slovenske pesmi čez sovražno mejo med tujce in se ž njo vred proslavi. Blagoslov nas vseh mu bodi popotnica!

Od leta 1910. dalje prilaga urednik, kakor sem že omenil, listu tudi glasbeno-književno prilogo. Vsakokrat obsega taka priloga po možnosti instruktivne in kritične članke, koncertna poročila, naznanila in kritike muzikalnih in muzikalno-književnih novosti, poročila o glediščih, glasbenih društvih, notice o slovenskem glasbenem svetu, duhovite komentare k objavljenim skladbam, novice iz tujih odrov, odmeve iz koncertnih dvoran, zanimivosti s knjižne mize in glasbene mape, umetnikov življenje in stremljenje, pêle-mêle in listnico uredništva. Vse to, ali vsaj največji del, napiše

urednik sam in že to je zadostno priporočilo. Ko bi priloga izhajala sama zase, pa bi imeli takoj glasilo pevskih društev, revijo vseh slovenskih glasbenih dogodkov.

Tako sem, deloma naprošen, deloma svojevlečno napisal kratek, še davno ne popoln pregled desetletnega dela naših Novih Akordov.

Seveda, primernejše bi bilo sedaj, ko smo komaj začeli glasbeno prostejše dihati in orati napol očiščeno njivo, da bi gledali naprej in ne že nazaj. A kdor še niti koraka ni napravil na težki in dolgi poti, se nerad spusti nanjo. S tem večjim veseljem pa stopa po nji, če se pri prvem znamenju ozre nazaj in vidi za seboj že dobršen kos prehojen in premagan.

Komaj smo vstali, komaj je dan. Koliko znoja, borb, neuspehov jih še čaka, ki pridejo za nami, predno jim vzkipi solnce v zenitu! In ti bodo želi na njivi, ki jo moramo mi očistiti kamenja, trnja in osata . . .

A tudi ta dan vesele žetve pride!

* * *

Slika o desetletnem delovanju Novih Akordov bi ostala nepopolna, ako bi prezrli njih odličnega sotrudnika — Emila Adamiča. Z veseljem sem ustregel želji Zvonovega urednika, da naj izpopolnim članek v tem zmyslu, saj štejem med glavne zasluge dr. G. Kreka, da nam je dal skladatelja Emila Adamiča na tej umetniški višini, kakor stoji pred nami po prvem desetletju Novih Akordov. — Kaj znači Adamič za slovensko glasbo, nam glasno govori statistika: med 59 skladatelji s 364 skladbami objavlja Adamič 63, torej nad šestino vseh skladb; med temi je 14 klavirskih, 13 za en glas in klavir, dve za gosli in klavir, trije četverospevi. Najplodovitejši pa je v moških in mešanih zborih: objavil je 13 moških in 17 mešanih zborov; razen teh moram omeniti še en ženski zbor. Torej je Adamič najplodovitejši skladatelj prvega desetletja Novih Akordov. Poleg te izredne plodovitosti moram poudariti, da je Adamič tudi najbolj priljubljen slovenski skladatelj novejša dobe, kar bi nam najbolj potrdila statistika „Slovenski skladatelji na koncertnem odru“. Ne morem sicer podati v tem oziru natančne statistike, vendar me uči večletno opazovanje, da ne čitamo nobenega slovenskega komponista na programih tako pogosto in s tolikimi skladbami kakor ravno Adamiča. Saj pa on tudi umeje s toliko tehniko in teoretičnim znanjem tako umljivo pevcem govoriti, da jim žare oči, ko slišijo njegovo ime! S tem še nikakor ne maram trditi, da bi ne imele Adamičeve skladbe

za pevce trdih, mestoma zelo trdih orehov; toda pevec premaga take težkoče z navdušenjem, saj mu nudijo skladbe v celoti vendar izreden užitek.

Kako se je razvijal Adamič v prvem desetletju Novih Akordov? V prvem letniku objavlja samo dve skladbi: „Zapuščena“ za moški zbor in „Lipa“ za mešan zbor. Služboval je tedaj v Zagorju ob Savi. Že v teh delcih je melodija lahko tekoča, harmonija vseskozi točna in nikdar prisiljena. V drugem letniku objavlja štiri skladbe: tri za klavir in en mešan zbor. Ni mu zadostoval več zbor, poskusil se je na klavirju. „Spominski listi“ v tem letniku so ljubki, četudi zelo preprosti. V tretjem letniku že objavlja osem skladb in sicer klavirske, „Satiro“ za gosli in klavir, solospve in en mešan zbor. Adamiču so rasle hitro peroti; moški zbor mu je že pretesen, zadovolji se samo z mešanim zborom. Solospev „Pa ne pojdem prek poljan“ kaže njegovo globoko dušo. V četrtem letniku je priobčil 11 skladb. Od tega letnika dalje je začel zopet negovati zборе, in danes stoji ravno v teh neprekosljiv. Z vso sebi lastno energijo je v Trstu nadaljeval teoretične, kontrapunktične študije in njegovemu napredku lahko sledimo korak za korakom.

Katera njegovih skladb je najboljša, to je stvar okusa. Ljubke so vse, bodisi instrumentalne ali vokalne. V sledečem se omejim samo na skladbe, ki so izšle v Novih Akordih. — Kratke klavirske skladbe so izredno nežne in gladko tekoče; omenim le „Serenado“, sanjavo „Morje“ in preproste „Spominske liste“. — Med solospvi omenim izredno uspelo uspavanko „Pri zibeli“, ki mora učinkovati, ako je le pevec na svojem mestu, in pa njegove „Otroške pesmi“; krasno „Pa ne pojdem prek poljan“ sem že omenil.

Najpopolnejši pa je Adamič brez dvoma v a capella delih, bodisi v moških ali ženskih zborih, ki jim predpisuje prav pogosto „v narodnem duhu“. Veselo znamenje za Adamiča pa mora biti, da ga poje prav tako rad „Žirovnikov zbor“, kakor tudi „Glasbena Matica“. Meni najljubši moški zbori so: Zlata doba, Rožmarin, Kazen, Res, oženil bi se, Pogodba, Dan slovanski, Pesem o beli hišici, Najslajša služba, Vasovalec, Polonica. Nekateri izmed prvih se glase kakor preprosta narodna pesem, pozneje postajajo težji in veličastnejši. Omenim naj te zборе iz zadnje dobe: Zaman pod oknom, Prekmorska pošta, „Glasbeni Matici“ posvečeno „Pusto je“ in vzvišeni „Ecce dolor“, ki ga je izvajalo pevsko društvo „Hajdrih“ na Proseku.

Tako je Adamič v prvem desetletju Novih Akordov našel sama mega sebe, in če se bo v tej smeri razvijal dalje, smemo Slovenci

od njega pričakovati še veliko lepega. Mislim, da ni več daleč čas, ko zaupa svojo umetnost orkestru, ko pusti „drobnarijo“ in nas iznenadi z večjim delom.

Odkar izdaja Krek glasbeno-književno prilogo, je Adamič tudi nad vse vesten kritik tržaških glasbenih prireditev.

Dr. P. Kozina.

Milan Pugelj:

Maj.

Noč je modra in topla. Ta toplota se vali po njej kakor morje. Zelena bilka se ziblje in koplje v njem, roža sanja in kima s povešeno glavico, mak maje svoje veliko rdečo oko in tudi jaz ga čutim. V mojih prsah se obrača vroč val hrepenenja. Moja notranjost je širša kakor svet. Obzorje ne vidi obzorja, zvezda mojega neba ne vidi odseva v jezeru moje duše.

Po dolgih stezah sredi širokih polj sem prišel do golobnjaka svoje golobice in že sem trkal in naslanjal lice na hladno steklo njenega okna. Da bi me videla, draga, hitela bi odpirat! Poglej, za trak sem vtaknil dva težka rdeča nageljna, klobuk sem potegnil po strani na oči in svoje poglede sem prižgal z ognjem vročega koprnenja. He, moj smeh bi ti zaigral do srca! Izpod črnih brk se mi svetijo beli zobje, kakor bi jih bil izbrusil nožar. In moja rjava polt je gladka, mlada in moška. To je dovolj, da ti je lahko žal, golobica. Bodisi, da ne vidiš moje klene in gibke postave, mojih širokih prsi in plečatih ram in mojih krepkih nog, ki vdarijo pred te v zemljo, kakor bi se vanjo vkovale.

Murni so odpeli. Dolgo, dolgo so sedeli pred luknjami v travi in vabili črne neveste. Oni med makom so hvalili svoje gladke životke in svoje dolge črne brke, a oni med pšenico so kričali v noč, kako dobro je njihovo srce, kako topli so njihovi objemi in s kako mehko travo so postlali svoje domove. A črne neveste so drhtele med travo in poslušale. Sapo so pridržavale, niso se upale ganiti. A pesem je bila silnejša in silnejša in noč lepša in lepša. Na nebu vedno več zvezd, luna vedno bolj zlata in val temine, ki je zibal rože in bilke, zmerom gorkejši. Za rjavo krtino se je zganila prva in lezla oprezno in yarno med tisočerimi bilkami, koreninicami in listi. Pod širokim listom zelenega trpotca se je premaknila druga, zlezla nanj in pogledala s svojimi črnimi očmi okoli. O kaka krasota